

СЕКЦІЯ 4. ТЕОРІЯ Й ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА

Донецько-Криворізька радянська республіка (ДКРР) у сучасній історичній ретроспективі

Хойнацька Л.М., доцент кафедри загальноправових дисциплін ННІПІ НАВС, кандидат історичних наук, доцент

Після квітневого збройного конфлікту з силами правоохоронних органів України у 2014 р. Верховні Ради самопроголошених Донецької та Луганської Народних Республік проголосили їх незалежність від України. Проте проголошення незалежності ДНР і ЛНР не викликало широкого міжнародного резонансу. А 16 травня 2014 р. Генеральна прокуратура України визнала самопроголошені ДНР і ЛНР терористичними організаціями.

Відомим є вислів «Historia es maistra de vita», що з латині перекладається як «Історія – вчителька життя». Проте можна з впевненістю сказати, що історія не вчителька, а наглядка, яка жорстоко карає за незнання своїх уроків. Звернемося до аналогічних подій початку ХХ ст.

У 1917 р. керівництво Донецько-Криворізького обласного комітету РСДРП(б) відстоювало тезу про принципову відмінність Донецько-Криворізького регіону (Донкривбасу) від решти території України й вбачало подальшу його долю у складі радянської Росії. До того ж, як надто радикальна, засуджувалась політика, яку проводила Центральної рада.

Як наслідок, 4-й обласний з'їзд рад Донкривбасу у 1918 р. ухвалив утворити на принципах економічного суверенітету Донецько-Криворізьку радянську республіку на чолі з Артемом (Ф.Сергєєв). До її складу входили території Харківської і Катеринославської губерній, частини Херсонської губернії та промислових районів Облaсті Війська Донського з центром у Харкові.

Всеукраїнський центральний виконавчий комітет і Народний секретаріат радянської УНР висловилися проти утворення ДКРР. Таку ж позицію зайняли ЦК РКП(б) та РНК РСФСР. За їх прямою директивною делегати від Донецько-Криворізької області у березні 1918 р. брали участь у роботі Другого Всеукраїнського з'їзду рад у Катеринославі (нині м. Дніпропетровськ), на якому було утворено єдиний радянський уряд України і юридично оформлене входження Донецько-Криворізької області до складу радянської УНР. Військові формування ДКРР влилися до збройних сил радянської України.

Отже, питання було вирішене не на користь існування ДКРР як з боку радянського уряду УНР, так і з боку радянського уряду РСФСР. То чи варто, нехтуючи життями тисяч громадян України, повторювати помилки минулого.

Деякі історичні аспекти виникнення майнового страхування в Україні

Бондаренко Є.В., здобувач наукової лабораторії з проблем досудового розслідування НАВС

Побудова ринкової моделі економіки шляхом проведення економічних реформ, відновлення приватних засад у господарюванні і формування приватного підприємництва зумовили посилення уваги до інституту страхування як соціально-економічного механізму захисту господарської

діяльності від руйнівної дії стихійного лиха, нещасних випадків, несприятливих змін ринкової кон'юнктури тощо. Крім того, небезпека вказаних факторів може зашкодити матеріальним об'єктам життєдіяльності фізичних осіб.

Радикальні зміни, необхідні Україні, щоб вийти на шлях економічного розвитку неможливі без посилення уваги до інституту страхування як соціально-економічного механізму захисту господарської діяльності від руйнівної дії стихійного лиха, нещасних випадків, несприятливих змін ринкової кон'юнктури тощо. Так, наприклад, повені, урагани, землетруси, інфекційні хвороби та інші лиха можуть за короткий час завдати шкоди здоров'ю, життю людини, знищити або пошкодити матеріальні цінності, створені за багато років. Вони, як правило, мають випадковий характер, тому можна говорити про наявність певного ризику в суспільному відтворенні матеріальних благ. Оскільки дії вказаних факторів призводять до негативних наслідків, можна стверджувати, що кожне майнове право може стати жертвою нещасного випадку, звичайно, на шкоду майновим інтересам їх суб'єктів на основі положення: *casum sentit dominus*. Один такий випадок може позбавити особу значної частини її здобутку або навіть привести до повної злиденності [1, с.42].

Якщо в зарубіжних країнах страхування є вже усталеним правовим інститутом: страхові системи та їх правові засади створювалися впродовж століть, то у країнах з перехідною економікою, до яких належить наша держава, страхування ще знаходиться в стадії становлення і розвитку. Крім того, нові основи організації і функціонування економіки обумовлюють необхідність приведення національного страхового законодавства у відповідність до потреб ринкової економіки. Проблеми, що виникають у процесі розвитку страхування, обумовлені низкою причин, в тому числі суперечливим ходом політичних, соціально-економічних перетворень, що відбувалися в нашій державі.

Історія виникнення і розвитку страхування в Україні, зокрема майнового, залишається недостатньо дослідженою. В літературі прийнято брати за об'єкт дослідження період з XVIII ст., пов'язаний із появою на території Росії перших страхових компаній, що обумовлено тим, що до складу Росії 27 березня 1654 році увійшли територія Лівобережної України і Київ за так званими Березневими статтями на правах політичної та правової автономії, яку українці називали Гетьманщиною, а росіяни – Малоросією. Однак Росії належала далеко не вся територія сучасної України, тому найбільш недослідженою залишається історія виникнення та існування інституту страхування на західних територіях нашої держави, де нормативні акти та звичаї формувалися під польсько-литовським, німецьким та австро-угорським впливами.

Історію страхування як правового інституту на території України можна поділити на чотири великі періоди: «доісторичний (попередній)» період; період зародження і становлення страхування як організаційного, економічного і правового інституту (друга половина XVIII – початок XX ст.); становлення інституту страхування в «радянський» період (1917 – 1991 рр.); сучасний період – після набуття незалежності Україною [2, с. 12].

Страхування є обов'язковим елементом кожної економічної і соціальної системи суспільства. Без розвинутої системи страхування економіка успішно функціонувати не може. В державах з розвинутою ринковою

економікою страхування займає стратегічну позицію, яка визначається тим, що воно надає гарантії поновлення порушених майнових інтересів у випадку непередбачуваних природних, техногенних та інших явищ, позитивно впливає на зміцнення фінансів держави. Воно не тільки звільняє бюджет від витрат на відшкодування збитків при настанні страхових випадків, але й є одним з найстабільніших джерел довгострокових інвестицій. У державах з ринковою системою господарювання, до якої належала наша країна, страхування відіграє додаткову роль, оскільки відшкодування збитків головним чином здійснюється державою шляхом виділення бюджетних коштів для ліквідації наслідків стихійного лиха і на інші аналогічні цілі. Можна стверджувати, що допомога держави важлива, але ні в якому разі вона не повинна стати єдиним або основним джерелом компенсацій. У зв'язку з цим створення системи фінансових гарантій, розвиток страхування в Україні, як механізму захисту майнових інтересів, є і необхідним і особливо значимим.

Список використаних джерел:

1. Мусин В.А. О природе страховых правоотношений // Правоведение. – 1970. – №4. – С.41 – 46
2. Гринюк Олена Володимирівна. Цивільно-правові аспекти майнового страхування в Україні: дис... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. - К., 2004. – с.210

Концепція «соціальної держави» Німеччини – взірць для побудови високорозвиненої держави

Матвєєва О.І., студент ННІПП НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент *Пустовіт Ж.М.*

В даний час більшість розвинених країн у тій або іншій мірі є соціальними державами. Концепція «соціальної держави» у Німеччині має свою історію. Вона сягає своїм корінням у середину XIX століття і пов'язана з іменами Людвіга фон Штейна. Саме Німеччина протягом тривалого періоду часу була свого роду світовим лідером у формуванні концепції «соціальної держави» [1, с. 324], з чим не можна не погодитись і сьогодні. Ідеям «соціальної держави», вже більше 160 років, а практика його в Німеччині розмняла більш ніж піввіковий ювілей. Природно, що сучасні німецькі політики розуміють необхідність реформування сформованої системи. Однак, підходи до цих реформ у політичних сил Німеччини різні, що можна простежити з історії. Цим визначається актуальність даної теми.

Для більш детального знайомства з описуваною концепцією, звернемося до історії. Поняття «соціальна держава» було вперше вжито в 1850 р. знаменитим економістом Л. фон Штейном. Учений вважав, що ідея держави полягає у відновленні рівності і свободи, в піднятті нижчих, знедолених класів до рівня багатих і сильних, що держава повинна «здійснювати економічний і суспільний прогрес всіх його членів, так як розвиток одного є умовою і наслідком розвитку іншого і в цьому сенсі ми говоримо про соціальну державу» [2, с. 48]. Ідеї соціальних реформ Л. Штейна знайшли підтримку серед різних організацій німецького робочого руху, і практично відразу після появи цих ідей була зроблена перша спроба здійснення деяких соціальних реформ в Німеччині. У 1883 році було введено допомогу по безробіттю, у 1884 році – страхування від нещасних випадків, в 1889 році – елементи пенсійного забезпечення трудящих.